

A vendéglős

Fejér Miklós

Glatz Ferenc: Fejér úr, Önt csak úgy ismerik az óbudaiak, a VIII. kerületiek és a pesterzsébetiek, hogy a Vendéglős. Aztán még valahogy ismerik: hogy Ön tartja össze a magyar sportot. Miért vélekednek így sokan? Mit tett Ön azért, hogy az Ön 75. születésnapján a súlyos beteg Puskás Öcsitől kezdve itt voltak a régi aranycsapat még élő tagjai, itt voltak a vízilabdázók, sőt a tudomány világából több akadémikus is?

Fejér Miklós: A sportot mindig szerettem. Az 1930-as években, amikor Pesterzsébeten felnőtünk, nekünk semmi más szórakozásunk nem volt, mint a sport. Az ember a grundon rúgta a rongylabdát, de persze iskolába is járt, mert tanulni kellett. Mint pesterzsébeti szegény munkásgyerekek – hárman voltunk testvérek – a polgári után leérettségiztünk. Mindig szerettem a sportot, de tény, hogy csak akkor kerültem be a kölyök kettő csapatba, ha nem voltak meg tizenegyen. Ez mindössze négyszer fordult elő. Egyébként többféle sportághoz vonzódtam. Megpróbálkoztam atletizálni, úszni – amit mai napig sem tudok –, az iskolában kosárlabdázni.

G. F.: Úgy gondolja, hogy a sport itt Közép-Európában valamiképpen összefüggött a munkássztályaival?

F. M.: Igen! A melósgyerekek kijöttek a gyárból, s nagyon sok elment futni, atletizálni, kerékpározni, ki mit szeretett. Mondok egy jellemző példát. Pesterzsébeten volt egy srác, aki nagyon jól biciklizett. Emlékeim szerint tízszeres magyar bajnok volt a millenárison. Bíró Józsefről van szó, aki később 16 évig volt külkerminiszter. Mi is sokat voltunk a pálya közelében.

Édesanyám, aki a Weiss Manfrédban dolgozott, kapott jegyeket a WM 1938-ban épített pályájára. Minden gyerek kapott egy lekváros és egy túrós buktát meg egy fél liter tejet, és kedvére sportolhatott.

G. F.: Ennyire divat volt az 1930-as évek végén a tömegsport?

F. M.: Nagyon nagy divat volt akkoriban a sport. 1943-ban kerültem a Wesselényi és Akácfa utca sarkán lévő II. Rákóczi Ferenc Felsőkereskedelmibe. A KISOK volt a középiskolások sportközpontja, az fogta össze a diákokat. A diákok hétvégeként kijárhattak a versenyekre, mert a testnevelőtanár mindenkinek adott jegyet, ki ahova akart menni. Majdnem minden sportágban – úgy a labdarúgásban, vízilabdában, kosárlabdában, vívásban, kerékpározásban stb. – rendszeresen volt középiskolai bajnokság is. A KISOK-nak volt egy stadionja a Népligetben. Amikor a KISOK-döntő volt az érettségi után, 18-20 ezer ember is kint volt egy-egy futballmeccsen. Az Erzsébet királyné útja és a Mexikói út sarkán például valamikor egy lóversenypálya volt, annak a helyén kilenc futballpályán a diákok akkor focizhattak, amikor akartak.

G. F.: Ma sokat beszélnek arról, hogy mindenhez pénz kell. Akkoriban ki finanszírozta ezt?

F. M.: Az iskola valahogy támogatta a sportolást, de mellette a hentesek, fűszerezők, a kalaposok, a lakatosok, a kocsmárosok, cipészek stb. finanszírozták. Valahogy összeszedték a felszerelésre a pénzt.

G. F.: Hogy emlékszik, Fejér úr, ha valaki annak idején egy KISOK-csapatban vagy egy külvárosi mérkőzésen részt vett, az elismerést jelentett a diákok között?

F. M.: Igen. Büszke volt rá az iskola, hiszen a sportújságok rendszeresen írtak az eseményekről.

G. F.: Egyes történészek – különösen, akik a belvárosban születtek, oda kötődnek – úgy vélik, hogy tipikusan a diktatúrák tartozéka volt – s itt gondolnak az 1930-as és az 1950-es évekre – a sport favorizálása, politikai értéként való kezelése. Mi a véleménye erről?

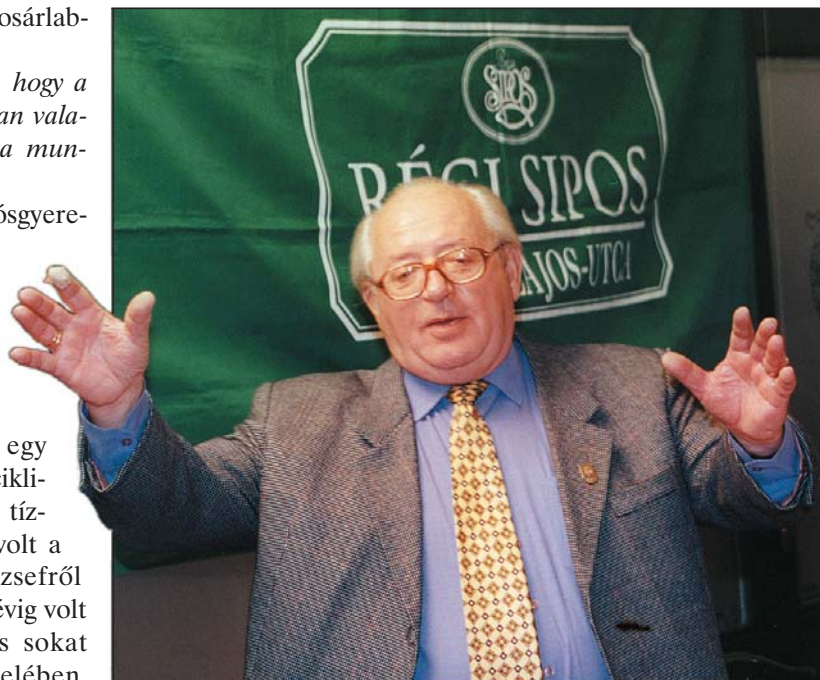
F. M.: Az 1930-as évek Pesterzsébetének grundjaira visszagondolva mi nem is hallottunk a politikáról. Iskolában sem, templomban sem. Mi jó barátok voltunk, szerettük egymást, még ma is összejövünk, hatvan év elmúltával, és elbeszélgetünk!

G. F.: Hogyan emlékszik az 1945 utáni sportéletre? Hiszen Ön már az 1950-es években ott volt a sportszervezésben, 1953-ban társadalmi munkában a Népstadion építkezésén is részt vett. Hogyan ismerte meg ezeket a később világhírűvé vált sportolókat?

F. M.: Hát például a Puskás Öcsit úgy ismertem meg, hogy Pesterzsébeten futballozott a Mészáros Dodó, a Balogh II. Sándor meg a Budai I. Tunya, Bihari Dani meg a Szépföldi Jóska. Ezek mind olyan nevek, akik később NB I-es csapatokban játszottak. Mészáros Dodó 1939–40-ben került Kispestre. Ő hívta fel a figyelmünket az éppen Erzsébeten játszó KAC (Kispest AC) kölyökcsapatának tehetséges balszélsőjére. Na, ez volt a Puskás Öcsi, eredeti nevén Purczeld. Nekem Mészáros Dodó mutatta be őt.

G. F.: Ön a külvárosban, Pesterzsébeten nőtt föl. Mit tud arról, hogy a külvárosiak, akik közül nem egy „idegen” nevű és származású (pl. sváb) volt, sőt nem egy családot a kitelepítés fenyegetett – amitől éppen a két sportkader, Hegyi Gyula és Sebes Gusztáv mentették meg –, hogyan illeszkedtek be az 1945 utáni sportéletbe?

F. M.: Ez így volt, azért kellett mindenkinek magyarosítania a nevét, akinek sváb neve volt. Soroksáron pl. volt egy Schneck Pista nevű játékos meg egy Pflum nevű, utóbbiakat kitelepítették. Ez a Pflum Münchenben játszott az 1940-es

A 6:3 negyvenötödik évfordulóján a magyar csapat még élő tagjai G. Robbal (balról a negyedik)

években. A Schneck Pista pedig Siklósi néven a Vasasban játszott balhátvédet, fia pedig az MTK-ban focizott. Hegyi Gyula közbenjárására menekült meg a kitelepítéstől.

G. F.: *Mi, történészek is gyakran mondjuk, hogy a Kárpát-medence egyik szépsége éppen az, hogy a legkülönbözőbb népcsoportokból: magyarokból, svábokból, szlávokból, zsidókból, cigányokból stb. állt össze a társadalom. Mondja, ebben a csapatban érződött esetleg az, hogy svábok, cigányok, magyarok stb. együtt játszottak?*

F. M.: Nem számított ez, ott mindenki barát volt.

G. F.: *Tud erre példát mondani?*

F. M.: Hogyne tudnék! Hidegkutinak, aki vitéz Hidegkuti volt, az eredeti neve Dvoracsek volt. A Puskás Purczeld volt, Lórántnak Levkovics, Lantosnak Lindenmayer, Budainak Bednarik volt a neve. A Sándor Csikar Szegedről, Móra-városból került fel. Egyik külvárosban sem számított, hogy ki milyen családból származott. Ott vagy haverok voltunk, vagy nem.

G. F.: *Köszönöm, hogy ezt elmondta, mert amikor én – aki egyik pillanatról a másikra bekerültem a belvárosi értelmiség körébe – ilyenekről beszélek, azt hiszik, hogy „megszépítem” a történelmet. De tovább menve, hogy került sor az angliai utazásra?*

F. M.: Én korábban is úgy segítettem, hogy vacsoraszervezésben vettem részt. Így az MLSZ-szel is jó viszonyban voltam, és 1993-ban kivittek. Szerencsém volt, mert a csapattal mentem, így bemehettem az öltözőbe, benézhettem a kulisszák mögé. Csodálatos élmény volt!

G. F.: *A különböző visszaemlékezések természetesen a 6:3-ra mint nagy dicsőségre emlékeznek. Mennyire érezték a fiúk a meccs előtt, hogy valami nagy dologra készülnek? Vagy ez csak utólag alakult így?*

F. M.: Csak utólag. Előtte a svédekkel 2:2-es eredményt értünk el, kínkeserve-sen. Guszti bácsi viszont egy nagyon jó szervező ember volt. Régi Renault gyári kapcsolatait felhasználva elintézte, hogy a csapat tréningmeccset játsszon, ahol 16:00-ra győztek a fiúk. E feloldódás után ment a válogatott Angliába.

G. F.: *A mostani visszaemlékezésekben és a történelmi elemzésekben gyakran felteszik a régi futballistáknak azt a kérdést, vajon mi volt vonzó az akkori fociban? Ők*

persze elmondják, hogy nekik kiemelt lehetőségeik voltak, az átlagfizetéshez képest jelentős prémiumokat kaptak, csempészhettek stb. Mondja Fejér úr, tényleg az volt, hogy amikor egy csapat kiment a pályára, akkor csak az anyagi szempontok lebegtek a szemük előtt, a szerint játszottak?

F. M.: Nem! Ez nem így volt. Ezek a sportolók szerettek futballozni. Akkor az edzés nem két órát tartott, mint most, ők sötétedésig is játszottak. De a többi sportágra is igaz ez, a vívástól az atlétikán, asztaliteniszén át az öttusáig.

G. F.: *Az 1920–30-as évektől Közép-Európában a sport, de mindenekelőtt a futball, az emberi értékrend egyik lényeges eleme lett. Ugyanakkor ez egy szórakozási, szabadidő-eltöltési forma is volt. Nem volt olyan valamirevaló meccs, ami után ne jött volna össze a csapat egy kocsmában, vendéglőben, ahol aztán egymást cukkolva megbeszélték a részleteket. Ez a vendéglátó-ipari kultúra, amelynek Ön a koronázatlan királya Magyarországon, hol kötődik össze ezzel a szórakozást is kereső sportolói magatartással?*

F. M.: A világ megváltozott. Azelőtt mindenki szórakozásból űzte a sportot, a munkája mellett. A sportolókat szerették az emberek, felnéztek rájuk. Egyes sportolóink nevét, így Puskás Öcsiét, a világban mindenütt ismerték, az Amazonastól a bantu négerreig.

G. F.: *Köztudott, hogy a sportolók szinte hazajárnak ide, az óbudai Régi Sipos vendéglőbe. Korábbi vendéglőiben szintén otthon érezhették magukat. Ön megismerte ezeket a játékosokat. Milyen jellemző jut*

Egy másik vendéglős, Schuk József (balról) bokszolókkal, focistákkal. Papp László, Sándor Károly, Puskás Ferenc, Fehér Lajos (Pacal)

Szövetségi kapitányok a Régi Sipos terített asztalánál:
Illovszky Rudolf, Baróti Lajos, Kalocsay Géza

eszébe a csodacsapat tagjairól? Sorolom a neveket!

F. M.: Grosics: Fekete Párduc. Buzánszky: a vidékről fölkerült ragyogó jobbhátvéd. Lóránt: a megbízhatóság példaképe. Lantos: a „szürke eminenciás”. Bozsik: a csiszolatlan gyémánt. Ő talán nagyobb futballista volt, mint az Öcsi. Ő tudta vinni a csapatot, és talán az egyetlen ember volt, aki még az Öcsire is befolyással volt. Zakariás: ő volt a csapatban a Nemecek. Budai II: a kiszolgálás mintaképe volt, ragyogóan tudott a vonal mentén elmenni, s tudta, bárhol adja is be a labdát, ott érkezik négy világklasszis, a Kocsis, a Hidegkuti, a Puskás és a Czibor. Kocsis: kiváló fejjátékos. Hidegkuti: ő volt az „Öreg”. Ő volt a legmegbízhatóbb. Harmincéves kora előtt lett csak válogatott, s úgy debütált, hogy eredetileg a tribünön ült, onnan hívták le játszani. Puskás: azt hiszem, ha egészsé-

ges lenne, ő tudná Magyarországot a leginkább népszerűsíteni. Czibor: kiismerhetetlenül brillírozó, csodálatos képességekkel rendelkező futballista volt. Ez a csapat azért lehetett aranycsapat, mert mindegyik játékos másban volt kiváló, de egyet akartak. Szerették a futballt, és győzni akartak. Ám a sport már ilyen: csak az egyik csapat győzhet. A sors kegyetlensége, hogy nem adatott meg nekik, hogy a vb-győzelemmel feltegyék a pályafutásukra a koronát.

G. F.: Érdekes, hogy Ön is úgy vélekedik, mint több kollégám, akik az 1954. évi vb-ezüstérmet nemzeti tragédiaként, gyászként mutatják be. Én föl vagyok ezen háborodva! Hiszen második lettünk! Ráadásul mindenki, még a németek is azt mondták, hogy a magyar a legjobb csapat. Nem volt ez elég? Miért volt az a hisztéria, hogy ezt a remek csapatot itthon alig fogadta valaki, a szurkolók sírtak. Nem igaz-

Fejér Miklós a világbajnok vízilabdacsapattal, 2003

ságtalanság ez? Hiszen a sport játék, nemcsak győzni, hanem veszíteni is lehet.

F. M.: Ebben Önnek igaza van. De a sport mégiscsak a győzelemre megy. A vb lett volna a beteljesülés. Természetesen az emberek tudomásul veszik a vereséget. De nem lehet elmenni afölött, hogy amiért a fiúk kimentek, az nem sikerült. Szemben a németekkel, ahol a győzelemnek óriási hatása volt. Egyrészt a háború után ekkor hallhatta ismét a világ a német himnuszt, a Deutschland, Deutschland über alles-t. És ezután kezdődött Németországban egy gazdasági felemelkedés is. S bár mindenki elismerte a magyar csapat kiválóságát, még Fritz Walter is azt mondta, hogy Ferenc – nekünk csak Öcsi – a király, mégiscsak ők győztek!

G. F.: Amíg az 1950-es években a sport politikai szerepét túlhangsúlyozták, éppen az 1954-es vereség kiváltotta elkeseredés hatására következtek az első népmozgalmak. 1956-ot nem lehet megérteni a vb elvesztése nélkül. De térjünk vissza a sporthoz! Egy előző beszélgetésünkben azt mondta, hogy a szakemberképzést ma is fontosnak tartaná. De hiszen a régi értelemben vett munkásosztály eltűnt már! Vagy csak megszűnt a képviselője?

F. M.: Erre a kérdésre egy viccel válaszolnék. Miért lett az MSZMP-ből MSZP? Mert már 1989-ben tudták, hogy a munkással nem kell nekik foglalkozniuk. (Hiszen a párt nevéből ki is maradt a munkás szó!) Holott ma is szükség lenne jó szakemberekre, villany-, vízvezeték-szerelőre, lakatosra, kalaposra, cipészre, bődízművesre, szabóra, bognárra, kádárakra stb.! Olyan, mint én, akinek a nagyapja 37 évig dolgozott kazánkovácsként, az igenis a munkásokra figyel oda. Mert hiába vagyok én vendéglős, én prolinak érzem magam!

G. F.: Mit gondol a mai tömegsportról? Unokái sportolnak?

F. M.: Három unokám mindegyike sportol, bár kettő sérülés miatt abbahagyni kényszerült azt. Vagyis a családban megmaradt a sport szeretete. A lányaim is szeretik a sportot, és a sportolókat is. Politikusaink nem törődnek azzal, hogy a sport segít megőrizni az egészséget. Vagyis sokkal többet kellene áldozni az iskolai sportra. Ott kezdődik minden. Már óvodában el kellene kezdeni a sportra való szoktatást. Gondoljunk csak vissza a KISOK-ra, vagy az 1960-as évekből a KSI-re!

Az interjút lejegyezte:
BURUCS KORNÉLIA